
Granskningsrapport

Granskning av delårsrapport 2015

Sandvikens kommun

*Helena Steffansson
Carlson
Louise Cedemar
Johanna Kemppainen
Simon Lindskog*

Oktober 2015

Innehållsförteckning

1	Sammanfattande bedömning	1
2	Inledning	2
2.1	Bakgrund	2
2.2	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	2
2.3	Revisionskriterier	2
2.4	Metod	3
3	Granskningsresultat	4
3.1	Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed	4
3.2	Resultatanalys	5
3.3	Nämndernas budgetuppföljning och prognos	7
3.4	God ekonomisk hushållning	8
3.4.1	Finansiella mål	8
3.4.2	Mål för verksamheten	9

1 Sammanfattande bedömning

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer översiktligt granskat kommunens delårsrapport för perioden 2015-01-01 – 2015-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2015.

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål som kommunfullmäktige fastställt. Revisorernas uttalande avges i den bedömning som de avlämnar till kommunfullmäktige i samband med att delårsrapporten behandlas.

Resultatet för perioden är 33,0 mnkr (57,3 mnkr), vilket är 24,3 mnkr lägre än motsvarande period föregående år. Prognosen för helåret pekar mot ett resultat om -22,5 mnkr. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet inte kommer att uppfyllas, vilket föranleder krav på återställning.

Utifrån vår översiktliga granskning gör vi följande bedömning av kommunens delårsrapport:

- *Att delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt.*
- *Att avseende finansiella mål enligt god ekonomisk hushållning, prognostiseras två av tre mål att uppfyllas för året. Resultatmålet förväntas inte att uppfyllas.*
- *Att avseende verksamhetsmål enligt god ekonomisk hushållning, prognostiseras ett av fyra mål att uppfyllas för året.*
- *Att samtliga övergripande perspektiv med mål som fullmäktige fastställt i budget följs upp strukturerat i delårsrapporten.*

Verksamhetens nettokostnader gentemot budget 2015 prognostiserar en avvikelse mot budget med -38,9 mnkr. I prognosen ingår engångsintäkt för återbetalning av premier från AFA, intäkten ingår dock ej i utfallet för delåret. Nämnderna sammantaget prognostiserar ett underskott med 36 mnkr. Fyra nämnder har ett totalt prognostiserat underskott om 47,9 mnkr. Vi bedömer att det är av största vikt att den av kommunfullmäktige fastställda budgeten hålls. Förvaltningsberättelsen kan med fördel omfatta redogörelse för planerade och genomförda åtgärder för att hålla budget.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Kommuner är enligt den kommunala redovisningslagen (KRL), skyldiga att minst en gång om året upprätta en särskild redovisning (delårsrapport) för verksamheten från årets början.

KL 9 kap 9 a §

Revisorerna skall bedöma om resultatet i delårsrapporten som enligt 8 kap. 20 a § skall behandlas av fullmäktige och årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning skall biläggas delårsrapporten och årsbokslutet.

Revisorernas bedömning av delårsrapporten ska grundas på det ekonomiska resultatet och uppfyllelsen av fullmäktiges mål för ekonomi och verksamhet.

2.2 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att översiktligt bedöma om delårsrapporten ger svar på följande revisionsfrågor.

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda finansiella målen, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för verksamheten, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Granskningen har planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om delårsrapporten ger en rättvisande bild. Granskningen är översiktlig och omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i delårsrapporten. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

2.3 Revisionskriterier

Kommunstyrelsen är ansvarig för upprättandet av delårsrapporten som enligt 8 kap 20 a § KL ska behandlas av kommunfullmäktige.

Granskningen av delårsrapporten innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen och lag om kommunal redovisning
- Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 22 samt god redovisningssed i övrigt
- Fullmäktigebeslut avseende god ekonomisk hushållning

2.4 Metod

Granskningen har utförts genom:

- Intervjuer med berörda tjänstemän
- Analys av relevanta dokument
- Översiktlig granskning och analys av det siffermässiga bokslutet per 2015-08-31 samt av resultatprognosen för året
- Översiktlig analys av verksamhet och ekonomi i den omfattning som krävs för att bedöma om resultatet är förenligt med de av fullmäktige fastställda målen

Granskningen är inte lika omfattande som granskningen av årsredovisningen utan mer översiktlig. Granskningen är dessutom mer inriktad på analytisk granskning än på substansgranskning.

Rapporten är faktagranskad av personal på ekonomikontoret.

3 Granskningsresultat

3.1 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari till augusti 2015. Resultatet för perioden uppgår till 33,0 mnkr, vilket kan jämföras med föregående års utfall om 57,3 mnkr. För jämförelse mellan åren bör beaktas att innevarande år omfattar kostnad för infriande av borgensåtagande med 9,3 mnkr.

Delårsrapporten omfattar förvaltningsberättelse med redovisning av god ekonomisk hushållning, balanserad styrning, driftredovisning och investeringsredovisning. Räkenskaperna omfattar balanskravsutredning, resultaträkning, balansräkning, sammanställd redovisning samt en prognos över kommunens förväntade utfall för helåret 2015. Den sammanställda redovisningen inbegriper kommunens bolag och har i delårsrapporten ställts upp jämte kommunens resultat- och balansräkning.

Upplysningar lämnas om *händelser av väsentlig betydelse* vilket inkluderar beskrivning av ny nämndsorganisation, gemensam nämnd för överförmyndarverksamhet, befolkningsutveckling och budget. Redogörelse över väsentliga händelser för nämnderna såsom byggande av nytt serviceboende, trycket på kunskapsnämnden samt behov av placeringar på institution lämnas i förvaltningsberättelsen. I beskrivningen lämnas även upplysningar om koncernföretagens pågående arbete under året.

Upplysning om kommunens förväntade utveckling och ekonomi lämnas företrädesvis om kommunens framtida utmaningar tillsammans med beskrivning av väsentliga händelser. När det gäller ekonomi redogörs framförallt för ändrade budgetförutsättningar inför år 2016.

Investeringsredovisning lämnar upplysningar om periodens utfall per nämnd. Som jämförelsetal finns föregående års helårsutfall samt motsvarande period föregående år. Redogörelse lämnas med beskrivning av justeringar i budget samt pågående arbete med införande av komponentredovisning avseende gata och park. Beskrivning av tre större investeringar tillsammans med prognos redogörs för. Enligt reviderad budget (prognos) kommer årets investeringar att uppgå till 269,7 mnkr.

För *den löpande verksamheten* finns driftredovisning med resultat för perioden, föregående års utfall för helår och delår samt prognos för helårsutfallet 2015. För nämnder som prognostiserar underskott lämnas kortfattat redogörelse med förklaring till budgetavvikelsen. Eventuella åtgärder som vidtagits för att minska underskottet beskrivs ej.

Samlad bedömning huruvida målen för god ekonomisk hushållning uppnås redogörs för avseende finansiella och verksamhetsmål. I anslutning till dem finns redovisning av balanserade styrning med uppföljning och prognos av måluppfyllelsen per augusti 2015.

Upplysning lämnas för periodens och prognostiserat *balanskravsresultat*.

Upplysning lämnas *om hur den kommunala koncernen definierats/avgränsats* i avsnitt Sammanställd redovisning.

Resultaträkning och *balansräkning* för kommunen och kommunkoncernen avslutar delårsrapporten. Jämförelsetal finns i enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 22, *Delårsrapport*. Resultaträkningen omfattar därtill budget och prognos för kommunen. Noter lämnas för jämförelsestörande poster, eget kapital och ansvarsförbindelser.

Avseende *redovisningsprinciper* lämnas ett uttalande om att dessa är motsvarande som vid föregående års bokslut. Uttalandet kompletteras med upplysning om avvikelse för jämförelsetal för den sammanställda redovisningen. I ett särskilt avsnitt beskrivs effekter för kommunens resultat med anledning av semesterlöneskuld, avsättning för pensioner och återbetalning av AFA-premier.

Resultat- och balansräkning ger en rättvisande bild av periodens resultat, med undantag av intäkt från AFA. Besked om återbetalning har lämnats av AFA styrelse i mars 2015.

Bedömning

I vår översiktliga granskning har det, med reservation för det som beskrivs ovan, inte framkommit några omständigheter som tyder på att kommunens delårsrapport är upprättad i strid med lagens krav och god redovisningssed i övrigt.

Sammanfattningsvis bedömer vi att resultat- och balansräkning, med undantag för redovisning av intäkt från AFA, i all väsentligt ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning per augusti 2015.

Delårsrapporten innehåller i allt väsentligt de delar som en delårsrapport ska innehålla (Förkortad förvaltningsberättelse, Balansräkning, Resultaträkning, Vissa andra upplysningar). Rapporteringsperioden januari till augusti är i överrensstämmelse med KRL där det regleras att delårsrapporten ska omfatta minst sex och högst åtta månader.

Vi har granskat ett urval poster, bland annat periodiseringar som är gjorda i samband med delårsrapporten och konstaterar att väsentliga poster har periodiserats korrekt.

Granskningen visar även att kommunens föreskrifter och anvisningar ger förutsättning för att delårsrapporten ska uppfylla de krav som KRL ställer.

3.2 Resultatanalys

Prognosen för helåret pekar på ett negativt resultat, -22,5 mnkr, vilket är 30,5 mnkr sämre än budgeterat. Avvikelsen beror på:

- Verksamhetens nettokostnad avviker med 38,9 mnkr mot budget
- Skatteintäkter och statsbidrag förväntas bli 0,6 mnkr bättre än budgeterat
- Finansnettot ligger i prognosen 7,8 mnkr bättre än budgeterat, framförallt de finansiella kostnaderna förväntas bli lägre än budget

I nedanstående tabell redovisas utfallet för de första åtta månaderna 2015, prognos för utfallet för året samt avvikelsen mot budget.

Resultaträkning, mnkr	Utfall delår 2014	Utfall delår 2015	Prognos 2015	Avvikelse mot budget
Verksamhetens intäkter	282,2	306,3	455,8	25,8
Verksamhetens kostnader	-1 406,1	-1 501,7	-2 322,6	-58,6
Avskrivningar	-52,8	-54,6	-85,9	-6,1
Verksamhetens nettokostnader	-1 176,7	-1 250,0	-1 952,7	-38,9
Skatteintäkter	1 042,9	1 067,8	1 602,5	-10,2
Generella statsbidrag och utjämnings	191,2	219,1	330,7	10,8
Finansiella intäkter	14,1	8,5	12,0	-3,7
Finansiella kostnader	-14,2	-12,4	-15,0	11,5
Årets resultat	57,3	33,0	-22,5	-30,5

Resultatet enligt avstämningen mot balanskravet uppgår till -23,1 mnkr enligt prognosen för helåret. Ett negativt balanskravsresultat föranleder krav på återställning inom tre år enligt regelverket. Från tidigare år finns dock inget balanskravsunderskott att täcka.

Årets prognostiserad negativa resultat omfattar två engångsposter, jämförelsestörande poster, dels intäkt för så kallade AFA-premier, dels kostnad för infriande av borgensåtagande. AFA försäkring har tagit beslut om återbetalning av premier för år 2004, vilka kommer återbetalas under slutet av 2015. För Sandviken innebär det en engångsintäkt motsvarande 16,8 mnkr. Intäkten är prognostiserad men ingår ej i delårsutfallet. Infriande av borgensåtagande har under perioden gjorts gentemot Samkraft AB. Styrelsen gör i delåret bedömningen att det är osäkert om Samkraft kan reglera fordran och har därför redovisat kostnad för detta.

Utvecklingen av verksamhetens nettokostnader mellan augusti 2014 och augusti 2015 är en ökning med 6,2 % (fg år ökning 1,4 %). Detta kan jämföras med utvecklingen av skatter och statsbidrag, som för motsvarande period uppgår till en ökning med 4,2 % (fg år ökning med 1,2 %).

Bedömning

Vår bedömning är att resultaträkningen följer Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 22, *Delårsrapport*.

Vi bedömer vidare att en prognos av balanskravsresultatet utifrån helårsprognosen görs, vilket är i enlighet med gällande rekommendation.

3.3 Nämndernas budgetuppföljning och prognos

Utfall och prognosen för nämndernas driftredovisning för perioden och helåret visas i nedanstående tabell:

Driftredovisning per nämnd, mnkr	Utfall augusti	Prognos helår
Kommunfullmäktige	-0,2	0,0
Kommunstyrelse	0,9	0,5
Överförmyndarnämnden i väst	0,2	0,0
Kunskapsnämnden	20,0	-31,5
Om sorgsnämnden	7,8	4,0
Individ- och familjeomsorgsnämnden	-7,0	-11,5
Kultur- och fritidsnämnden	2,5	1,5
Samhällsbyggnadsnämnden	1,7	-0,9
Arbetslivsnämnden	-4,1	-4,0
Kommunstyrelseförvaltning	14,9	2,9
Summa nämnderna	36,7	-39,0

Den totala prognosen för nämnderna visar på ett underskott för år 2015 om -39,0 mnkr (fg år -6,5 mnkr). I prognosen är det kunskapsnämnden, individ- och familjeomsorgsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden samt arbetslivsnämnden som redovisar underskott. Dessa nämnder redovisar totalt underskott om, -47,9 mnkr där kunskapsnämndens prognoserade underskott utgör största andelen.

I kommentarer till driftredovisningen anges att orsakerna till underskotten är många. Förskola och skola påverkas av att det kommer många nyanlända till kommunen medan individ- och familjeomsorg har många ärenden och höga kostnader för missbruksvård för vuxna. Med anledning av införande av komponentredovisning har identifierats ett antal enskilda vägar som inte är i kommunens ägo, men upptagna som tillgång i kommunen. Dessa kommer vid övergången till komponentredovisning av gator och vägar, skrivas ned vilket ger en kostnad i samhällsbyggnadsnämnden. **Motsvarande medför införande av komponentredovisning för gator och vägar att nedskrivning av gatu- och parkinvesteringar hos kommunstyrelsen vilket inte har budgeterats. Den negativa avvikelserna uppvägs dock av övrig verksamhet som förväntas ge ett överskott.** När det gäller arbetslivsnämnden förklaras underskottet med utökad verksamhet inom gymnasial vuxenutbildning och SFI, samtidigt som statliga bidrag har minskat.

För nämnderna lämnas inga separata redovisningar i årets delårsrapport, vilket heller inte är något krav enligt Rådet för kommunal redovisningsrekommendation nr 22, *Delårsrapport*.

I förvaltningsberättelsen framgår inte vilka åtgärdsplaner som har beslutats om under året med anledning av prognostiserade underskott, eller statusen av dessa. Det är av vikt att genomförda och planerade åtgärder samt bedömda effekter av

dessa (både verksamhetsmässiga samt ekonomiska) redovisas för att ge en bild över hur arbetet fortskrider. Här är det enligt vår bedömning viktigt att det långsiktiga arbetet med att anpassa verksamheten till de ekonomiska ramarna fortsätter inom nämndernas verksamheter.

Bedömning

Vi bedömer att en redovisning av hur helårsprognosen förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten lämnas.

3.4 God ekonomisk hushållning

Från och med 2011 tillämpas styrmodellen ”Balanserad styrning”. Modellen omfattar både ekonomiska och andra perspektiv för att få en helhetsyn på kommunens styrning. Syftet är en medveten inriktning av verksamhetens olika delar mot gemensamma mål, där Vision 2025 är önsketillståndet. Utifrån övergripande målsättningar ska kommunstyrelsen och nämnderna formulera och fastställa framgångsfaktorer, mål och mått.

I delårsrapportens förvaltningsberättelse görs en strukturerad uppföljning av kommunfullmäktiges övergripande målsättningar inom respektive perspektiv.

3.4.1 Finansiella mål

I delårsrapporten, kapitel *God ekonomisk hushållning*, görs en avstämning av fullmäktiges budgetmål som fastställts i budget 2015, som mål ur ett finansiellt perspektiv:

Finansiellt mål, fastställt av fullmäktige i budget 2015	Utfall augusti 2015	Prognos helår 2015	Måluppfyllelse, styrelsens bedömning	
			Perioden	Prognos
Resultatmål 8 m nkr	+33,0 m nkr	-22,5 m nkr	Uppfyllt	Uppfylls inte
Investeringsvolymen budgeterat 175,7 m nkr + revidering 94,0 m nkr	111,6 m nkr	Budget utgör tak. Prognos linjär förbrukning.	Uppfyllt	Uppfylls
Kommunens egen upplåning skall öka max 190 m nkr	65,7 m nkr	Uppnås	Uppfyllt	Uppfylls

Styrelsen prognostiserar att resultatmålet för helåret inte kommer att uppnås. När det gäller investerings- och upplåningsmålet gör styrelsen bedömningen att målen kommer uppfyllas för helåret. I styrelsens bedömning av investeringsmålet motiveras måluppfyllelsen med hänvisning till beräknad linjär förbrukning.

Bedömning

Vår översiktliga granskning visar på att prognostiserade resultat inte är förenligt med de finansiella målen som fullmäktige fastställt i budget 2015. Resultatmålet förväntas inte uppfyllas för året 2015, vilket innebär att två av tre mål uppnås.

Vi bedömer att en samlad bedömning huruvida målen för god ekonomisk hushållning, utifrån ett finansiellt perspektiv, lämnas i delårsrapporten. Det är i enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 22, *Delårsrapport*.

3.4.2 Mål för verksamheten

I delårsrapporten, kapitel *God ekonomisk hushållning*, görs utifrån verksamhetsperspektivet för god ekonomisk hushållning en översiktlig avstämning med en kortare beskrivande analys av fullmäktiges övergripande mål ur ekonomiskt perspektiv, som fastställts i budget 2015:

Verksamhets mål, fastställt av fullmäktige i budget 2015	Utfall augusti 2015	Prognos helår 2015	Måluppfyllelse, styrelsens bedömning	
			Perioden	Prognos
Ekonomi i balans <i>Resultatet skall vara positivt</i>	+33,0 m nkr	-22,5 m nkr	Uppfyllt	Uppfylls inte
Budgetramar skall hållas av alla nämnder	+36,7 m nkr	-39,0 m nkr	Uppfyllt	Uppfylls inte
Den kommunägda totala lokalytan ska användas effektivt och under året minskas	<i>Oförändrad kommunägd lokalyta. Externt hyrda lokalytor har ökat. I jämförelse med mått i Budget 2015 - har minskat</i>	<i>Se utfall</i>	Uppfylls	Uppfylls
Buffert på en procent skall avsättas inom budgetramen för respektive nämnd. Avsedd för oförutsedda händelser.	<i>Sex av sju nämnder, har budgeterad buffert.</i>	<i>Budgeterad buffert uppgår till 0,7 % av kommunbidraget.</i>	Inte uppfyllt	Uppfylls inte

Redogörelsen avseende verksamhetsmål utifrån god ekonomisk hushållning kompletteras med redovisning av "Balanserad styrning" avseende måluppfyllelsen utifrån fullmäktiges övergripande mål för de fem verksamhetsperspektiven, *Medborgare, Medarbetare, Hållbar samhällsutveckling, Ekonomi samt Omvärld*.

Redovisning av den balanserade styrningen sker i tabellform med mål och mått omfattande målnivå, mätmetod, värde, uppföljning för perioden, prognos för helåret samt kommentar med status.

Vi instämmer i styrelsens bedömning att nämndmålet om en ekonomi i balans, budgetmålet att hålla budget samt buffertmålet om att avsätta buffert för oförutsedda händelser inte kommer att uppnås enligt delårsprognosen.

När det gäller den balanserade styrningen går av redogörelsen att utläsa att 12 mål är påbörjade, 7 mål ej påbörjade samt 1 mål är klart för perioden. Styrelsens prognos är att 3 mål inte kommer uppfyllas, 2 mål delvis uppfyllas samt 15 mål kommer uppfyllas.

Bedömning

Vår översiktliga granskning visar på, att måluppfyllelsen avseende verksamheten, inte är förenlig med de av fullmäktige fastställda målen i budget 2015. Ett av fyra verksamhetsmål utifrån god ekonomisk hushållning prognostiseras att uppnås för år 2015. Målet om minskad kommunägd lokalyta prognostiseras att uppnås.

Vi bedömer att samtliga övergripande perspektiv med mål, som fullmäktige fastställt, följs upp strukturerat i delårsrapporten.

Vi konstaterar att kommunstyrelsen gör bedömningen att perspektiven *Medborgare, Medarbetare* och *Omvärld* prognostiseras att uppfyllas i sin helhet för år 2015. En sammanvägning av samtliga delmål inom perspektiven summerar att femton av tjugo delmål prognostiseras att uppfyllas. Det är en försämring jämfört med delår 2014, då tolv av femton delmål prognostiserades att uppfyllas.

Vi bedömer att, en samlad bedömning huruvida målen för god ekonomisk hushållning, utifrån ett verksamhets perspektiv, lämnas i delårsrapporten. Det är i enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 22, *Delårsrapport*.

2015-10-28

Helena Steffansson Carlson
Projektleddare

Pär Månsson
Uppdragsledare